

Bhásá tijdschrift voor taal cultuur geschiedenis

EXTRA EDITIE

Stichting Bhásá is opgericht op 24 december 1991

pagina 01 augustus 2012

Redactioneel

Stichting Bhásá

Geachte lezers, de redactie van Bhásá zegt u dank voor de positieve reacties. U hebt de vrijheid om het blad elektronisch te verspreiden onder uw vrienden en uw familiekring.

Op grond van de extra culturele activiteiten van de maand (augustus 2012) heeft de redactie gemeend om met een **extra editie** uit te komen.

Enkele van de artikelen worden in series gepubliceerd. Misschien zal het niet mogelijk zijn om alle activiteiten te beschrijven die plaatsvinden of plaats gevonden hebben. Maar wij van bhásá gaan zoveel mogelijk informatie ter beschikking stellen.

Frequentie

Dit blad verschijnt vanaf juli 2012 eenmaal per 3 maanden. Vanwege bijzondere omstandigheden kan de redactie van Bhásá met een extra editie uitkomen.

Het tijdschrift is via internet gratis verkrijgbaar in binnen- en het buitenland.

Inhoud

De inhoud van het tijdschrift zal in het algemeen over de volgende artikelen gaan, te weten:

- taal
- cultuur
- traditie
- geschiedenis
- verhalen over de immigratie
- cultuur data van de verschillende organisaties
- jaarplannen van de verschillende organisaties
- culturele evenementen
- nationale en internationale cultuur data
- cultuuragenda nationaal
- sport en spel

Wat kunt u doen?

- U kunt de activiteiten van uw organisatie naar ons doormailen met uw contactnummers en e-mailadres en wij nemen contact met u op.
 - Hierdoor kunt u op nationaal en internationaal niveau samenwerking aangaan met organisaties met soortgelijke doelstellingen.
- Het plaatsen van artikelen is gratis. Het tijdschrift verschijnt in kleur en is elektronisch leesbaar, terwijl u ook een exemplaar kunt uitprinten.

Op grond van de binnen gekomen reacties blijkt dat de behoefte groot is naar culturele informatie.

Inhoud

Tijdschrift voor taal en cultuur, jaargang no. 01 no. 020812

- Mededelingen
- Nieuw: bát-cit (sarnámi lessen)
- Vervolg Romaanse spelling van het Sarnámi, deel 2
- Laatste nieuws van de Culturele Unie Suriname en
- Cultuur agenda van de Culturele Unie Suriname
- Krishna Janam Astmi
- Dag der Inheemsen
- Immigratie dag van de Javanen
- Idulfitr
- Raksha Bandhan
- Iftar

Uw reactie en uw bijdrage verwelkomen wij hartelijk. Met vriendelijke groeten,

Jan S. Soebhag (coördinator)

e-mail: stg.bhasa@hotmail.com

yatrie@live.com

jsoebhag@hotmail.com

audrey_koenders@live.com

Telefoon: (597) - 088-264-30 / (597) - 086-076-53
(597) - 089-121-58 / (597)- 087-031-52

Als u nog geen

Bhásá
tijdschrift voor taal
cultuur en geschiedenis

in handen heeft, mailt u naar ons

de redactie

Mededelingen

Het Bestuur van de stichting Bhásá staat onder voorzitterschap van de heer Jan S. Soebhag.

De redactie van dit blad

Hoofdverantwoordelijk: Jan S. Soebhag

Medewerkers

Gaytrie

Audrey

Bhásá heeft lopende afspraken met de **Culturele Unie Suriname** en de **Nauyuga** om hun activiteiten en culturele agenda te publiceren.

Bhásá zal ook de activiteiten van de Culturele Unie Suriname verslaan en hun jaaractiviteiten ofwel jaarkalender publiceren.

Communicatie in het Sarnámi

Bát-cit

Les 2

In les 1 hebben wij geleerd, over de Hindustaanse gemeenschappen in Suriname, hoe de Hindus en Muslims elkander groeten, en eenvoudig gevoerde gesprekken. Na de een 'kleine' introductie gaan wij onze sarnámi les voortzetten.

Wij gaan ons gesprek als volgt voeren.

Een kind maakt zich op om naar school te gaan. Het gesprek wordt gevoerd tussen de vader, de moeder en het kind. Af en toe komt de broer van het kind in het gesprek. Het kind in het verhaal is een klein meisje. Zij heet Kamlá.

Moeder (maiya): kamlá beti nahái cukle. (kamlá, (dochtertje) Ben je al gedoucht

kamlá: Ji má, ham nahái cukli, ham kaprá pahinilá. (ja, má, ik ben al gedoucht ik kleed me aan)

maiya: acchá beti. Kaprá pahin ke jaldi se áwo, cáh pilo (oke dochtertje. Kleed je vlug aan en kom gauw om thee te drinken).

Kamlá: Ji má, ham áilá. (oke moeder ik kom)

Maiya: tafra par bare aur cáh dharal hai, jaldi se kha pile. (op de tafel is thee en brood klaar gezet, maak het op)

Kamlá: Ji má. (ja má)

Maiya: beti bappa toke garri men agore hai. (dochtertje, je vader wacht op je in de auto)

Kamlá: Ji má (ja má)

Maiya: sab kuch apna tas men dharle baate (heb je alles in je tas /heb je al je schoolspullen in je tas gezet)

Maiya: achha se skul men parhiye (leer goed op school/doe je best op school)

Kamlá: Ji má (ja má)

Kamlá: namaste ma, ham jaila skul bappa ke saath (gegroet ma, ik ga naar school met vader)

Broer (Ravin): kamla hammen agor, hamhun calab sathe. (kamla wacht op mij, ik ga ook mee met je)

Kamlá en Ravin: (tegelijkertijd) Namaste pa. (gegroet pa)

Vader: (aan de kinderen) Skul men achha se dyan dharye aur khub achha se parhiye-ja. (op school/in de klas moet je goed opletten en goed je best doen).

Kamlá en Ravin: Ji pa (ja, pa)

Na de school komen de kinderen thuis

Ze groeten elkaar : namaste

Maiya: achha se ghare aigailo-ja, bahut bahiniya. (prachtig, dat jullie thuis goed zijn aan gekomen)

De kinderen: ji ma. (ja ma)

Maiya: kaise raha skul par. (hoe was het op school) baki age thora kha-pilo, kapra badallo, tab bataiye, kaise aj bital skul par. (ga maar eerst eten en drinken, kleed je om en vertel me hoe het is afgelopen op school)

De kinderen: Ji ma (ja ma)

Ma-ji aj konci khawal hai? (moeder wat gaan wij vandaag eten?)

Maiya: bhát, senkuwa roti, matar ke dal, bitawiri ke bhanni aur am ke ancar (rijst, gebakken roti, gele erwten, groente van bitawiri en in (zoetzure en in masala-) gemaakte catni)

De kinderen: hmmm swadis (hmm lekker)

Maiya: achha, malik ke nam leike achha se bhojan karija sathe milke (oke, laten wij de Here dankzeggen en eten)

Maiya: accha, sab koi prem se khana khalo (oke, laten wij Samen en smakelijk eten)

In de volgende editie wordt het gesprek voortgezet.

Miniatuur dhenki

Dit is een miniatuur dhenki, waarmee de immigranten en hun nakomelingen, jarenlang koren en padi stampten. Boven de 'ballpoint' is de stamper. In werkelijkheid werd dit 'mechanisme' op de grond gebouwd. In de grond werd een gat gemaakt onder de stamper en voorzien van een zinkplaat (op maat). Het voorste gedeelte van de balk waaraan de stamper vaststond was ongeveer 2 meter lang, terwijl het achterste gedeelte ruim 1,5 meter lang was. Het stampen gebeurde door met de ene voet te drukken en los te laten. De persoon die dat deed, gebruikte een 'hulp' om ergens aan vast te houden voor een goede balans. Om zo'n stamper zaten meestal meerder vrouwen die dan de padi of koren onder de stamper plaatsten en snel weer weghaalden. De handelingen rond het stampen noemde men **dhenki calawe**.

Een ezelkar

Een ezelkar uit de periode van de Hindustaanse immigratie die nog in goede staat verkeert.

In deze rubriek leest u sarnámi spreekwoorden, gezegden en raadsels. Van enkele zijn de betekenissen aangegeven en voor sommige moet u zelf uitzoeken wat het betekent.

Maslá (gezegde)

1. Karyá acchar bhains barabar.
Vert. Zwarte letter is gelijk een waterbuffel.
Bet. Wordt gezegd van iemand die niet kan lezen of schrijven (analfabeet).
2. Hinyá ke bhed Lanká dhawe.
Bet. Je eigen mensen verraden het geheim aan de tegenstanders.
3. Paisá ná kauri, bic bajár men daurá-dauri.
Vert. Terwijl je geen cent op zak hebt, zet je de markt op stelten. (wordt gezegd van iemand die de rijkdaad uithangt).

Bujauni (raadsel)

1. Kariya kuttá jabar kán lele topi cale dukán
Vert. Een zwarte hond met grote oren neemt zijn hoed op en gaat naar de winkel.
Rara wat is het?
2. Ek baril me dui pani.
In een vat heb je 2 soorten water.
Rara wat is het?

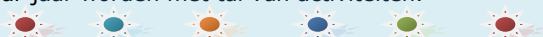
Fotocollectie: Jan S. Soebhag (copyright)

Nieuws

**Met cultuur in haar pluraliteit
Komt singulariteit in identiteit**

De **Culturele Unie Suriname**, afgekort de **CUS**, is momenteel volop in voorbereiding met betrekking tot de herdenking van 140 jaar Hindustaanse immigratie. Voor de **CUS** zal het een zwaar jaar worden met tal van activiteiten.

Suriname International Ladies Association, de SILÁ.

Tijdens de nationale activiteiten van de Culturele Unie Suriname, afgekort de CUS, krijgt de **SILÁ, Suriname International Ladies Association** de opdracht om het protocol gedeelte op zich te nemen. Verschillende organisaties en prominenten weten wat de SILÁ betekent. Voor de jeugd, de jongeren, is het vaak een vraag wat de SILÁ is en wat de naam inhoudt, waar zijn ze bereikbaar en wat is het doel van deze organisatie. Een gesprek met Mw. Mary Ghafoerkhan-Karamat Ali brengt hierin enige duidelijkheid.

Wie is Mw. M. Ghafoerkhan?

Mw M.Ghafoerkhan is de presidente van de Suriname International Ladies Association, de SILÁ.

De SILÁ werd op 7 januari 1992 opgericht door de Indiase Ambassadeur Mr.Indervir Chopra en echtgenote Mrs.Nanita Chopra.

Haar eerste fundraisingproject was om, samen met enkele andere organisaties, een CT-Scan apparaat voor de Surinaamse gemeenschap te kunnen aanschaffen waardoor er snellere diagnoses gesteld worden en vele mensenlevens gered zouden kunnen worden.

In oktober 1992 werd de Stichting CT-SCAN92 opgericht die het beheer voert over de CT-SCAN Kliniek op het terrein van het Academisch Ziekenhuis. Drie SILÁ-leden zijn lid van de Stichting CT-Scan waaronder de voorzitter Mw. Jenny Goedschalk-Karamat Ali.

Daarna heeft de SILÁ vele andere fundraising-activiteiten georganiseerd waarvan de opbrengsten aan goede doelen werden geschonken, zowel in Paramaribo, in de districten en in het binnenland.

De SILÁ is ook cultureel actief. In 2003 heeft zij als de vrouwengroep, de organisatie van de World Hindi Conference in Suriname ondersteund. Door de Indiase regering werd later deze Hindi Conference tot de meest succesvolle uitgeroepen en alle SILÁ- leden ontvingen toen een Certificaat.

De SILÁ ondersteunt al enkele jaren de culturele activiteiten van de CUS met wie zij een goed samenwerkingsverband hebben.

In de toekomst hoopt de SILÁ haar sociaal en cultureel werk voort te zetten ten behoeve van de gemeenschap. Het secretariaat van de SILÁ is gevestigd aan de Mankiestraat 48 (Tel.nrs.:430849/ 08585930).

Mw. Mary Ghafoerkhan-Karamat Ali brengt de minister van Binnenlandse Zaken naar zijn zitplaats tijdens de herdenking van 138 jaar Hindustaanse immigratie op het plein van Bááb en Máí

De **Culturele Unie Suriname**, afgekort de **CUS** heeft dit jaar op 7 augustus jl. wederom het **Iftárfeest**, het ontvasten tijdens

de Rámádán georganiseerd. Zoals gewoonlijk is het wederom een succes geweest. De trekker van dit project was het Adviesraadslid Mw. Mary Ghafoerkhan-Karamat Ali van de CUS. Het geheel vond plaats in het Lallarookh gebouw. Bijzondere bijdrage leverden Amriet Gangaram Panday en Mw. Kirti Ramautar van de CUS.

**Met cultuur in haar pluraliteit
Komt singulariteit in identiteit**

Vervolg sarnámi lessen.

U leert hier tellen 1 tot en met 40

Ik kan nu in het sarnámi tellen (ham ab sarnámi meṅ ginti kar sakilá).
ik kan nu van 1 tot en met 20 tellen (ham ek se bis talak kar sakilá)

Nederlands	Sarnámi	Nederlands	Sarnámi
1	ek	11	igyará
2	dui	12	bára
3	tin	13	terá
4	cár	14	caudá (cawdá)
5	pánc	15	pandrá
6	chau (chaw)	16	sorá
7	sát	17	satrá
8	áth	18	atthará
9	Nau (naw)	19	onnais
10	das	20	bis

Ik kan nu verder tellen dan 20 (ab ham bis se jádá talak ginti kar sakilá).

Nederlands	Sarnámi	Nederlands	Sarnámi
21	ekkais	31	ektis
22	báis	32	battis
23	teis	33	teintis
24	caubis	34	cauntis cawntis
25	pacis	35	paintis
26	chabbis	36	chattis
27	sattáis	37	seintis
28	attháis	38	artis
29	ontis	39	oncális
30	tis	40	cális

Behalve de officiële namen voor de verschillende plantages, kende men ze ook volgens de Hindustaanse namen. Enkele van de plaatsnamen die we konden achterhalen zijn:

plaatsnamen in het Sarnámi

Fowruboiti	- Nieuwzorgweg
Hasnáboiti	- De Nieuwe Grondweg
Ingilboiti	- Van Engelbuiten
Jánboiti	- Halfflora
Kabelboiti	- Oldenburg
Kankrepboiti	- Gonggrijpstraat
Kaptánboiti	- Ephraimzegen
Kopinboiti	- Frederikshoopweg
Krásboiti	- Schimmelpenninkstraat
Kufrolboiti	- Magenta weg
Dhamaisáboiti	- Kweeklustweg
Duburboiti	- De Boerbuiten
Lilboiti	- Vierkinderenweg
Maskitáboiti	- maagdenburg
Meesterboiti	- Nw. Weer Gevondenweg
Basáwboiti	- Abigaelslust
Utboiti	- Goede Verwachting
Kandál	- Leidingen

Kent u meer van deze plaatsnamen, stuur het a.u.b. voor ons op. Het is van belang voor de 'locale' geschiedenis.

Prijsvraag

Schrijf een kort verhaal over de volgende onderwerpen

- Idu adá;
- Krishna Janamastmi;
- De Javaanse immigratie;
- De dag der inheemsen;
- Hoe vier ik mijn diválfeest;
- De studie mogelijkheden na de Muloschool;
- Wat ga ik in de vakantie doen;
- Over mijn lieve ouders, vrienden of broers en zuster

**De redactie van Bhásá wenst jou succes toe.
Doe je best en win!!!!!!**

Stichting Mátá Gauri

(op de foto: Mw. Sonia Quintus brengt eerbetoon aan Goswámi Tulsidás. Hr. Khushal voorzitter van Mátá Gauri kijkt toe).

De stichting is gevestigd aan de kwattaweg no. 321A te Paramaribo. Zij heeft op 25 juli de geboorte dag van de dichter, filosoof en hervormer Goswámi Tulsidás herdacht. De voorzitter van de stichting de heer Khushal memoreerde dat Goswámi Tulsidás ons de populaire Ramáyan in het AVADHI aanbood en via het huidige Tulsikrit Ramáyan het verhaal tot ons bracht, welk epos in sánskrit geschreven was.

De richtlijnen voor de prijsvraag

- Het verhaal moet in het Sarnámi zijn geschreven;
- Het verhaal moet niet meer dan 150 woorden bevatten;
- Het verhaal moet via e-mail verstuurd worden naar de redactie van het blad Bhásá;
- Sluitingsdatum of inleverdatum is gesteld op uiterlijk: 30 september 2012;
- Maak gebruik van de officiële spelling van het sarnámi

Opsturen naar de rdactie

- stg.bhasa@hotmail.com
- madarie@gmail.com
- jsobhag@hotmail.com
- yatrie@live.com

Prijzen

voor de beste inzending een **waardebon** van SRD 100,-
voor de beste inzending tweede plaats, een **waardebon** van SRD 75,-
voor de beste inzending derde plaats, een **waardebon** van SRD 50.-

Bekendmaking van de prijzen

- Via het blad Bhásá;
- Radio Rapar Broadcasting Network (RBN)

**Sluitingsdatum
Tussen 29-31 september 2012**

Het Sarnámi, de taal van de Hindustanen in Suriname, een samenvatting door (Jan S. Soebhag)

Met de komst van de hindustanen in 1873 luidde een nieuwe sociaal maatschappelijke en economische ontwikkeling in Suriname. Deze ontwikkeling heeft de totale ontwikkeling in Suriname in een zeer positieve zin beïnvloed. Anders gezegd: 'het is van invloed geweest op al haar maatschappelijke facetten in de Surinaamse samenleving.

De geschiedenis vertelt ons dat de plantages tijdens de koloniale heerschappij en wel in de periode 1800 tot ongeveer 1950 helemaal van 650 tot ongeveer 10 gereduceerd waren. Medio 1800 (in ±1840) werden er bijkans 383 plantages geregistreerd. Rond de afschaffing van de slavernij en de periode van de staatstoezicht (1863-1873) merken wij dat de bloeiende plantages reeds gedaald waren tot ongeveer 131.

Met de komst van deze Hindustanen in Suriname zien wij al gauw een verandering in deze sector. De landbouw-economie herwon op kleinere en grote schaal haar positie vandaar dat men de landbouw ontwikkeling in Suriname..... (zie vervolg op pagina 03)

Bhásá tijdschrift voor taal cultuur geschiedenis

EXTRA EDITIE

Stichting Bhásá is opgericht op 24 december 1991

*****Jaargang no. 01 2de editie no. 020812*****

pagina 03 augustus 2012

(vervolg)

Het Sarnámi, de taal van de Hindustanen in Suriname, **een samenvatting door (Jan S. Soebhag)**

.....als de tweede economische kurk beschouwde naast de bauxiet industrie. Met de tijd mee verspreidden de Hindustanen zich in alle districten en zij droegen bij aan de economische ontwikkeling van het land bij, maar tegelijkertijd ontwikkelden zij zich steeds verder. De basis, welke hieraan ten grondslag lag was o.a. hun movement op het gebied van de economische ontwikkeling en het cultureel erfgoed dat zij meenamen uit hun moederland India naar de aan hun beloofde vaderland Suriname.

Het belangrijkste onderdeel hiervan lag in het koesteren en het behoud van hun cultuur, de taal, het Sarnámi en hun ontwikkelingsgeschiedenis.

De taal

Het Sarnámi, de taal die de Hindustani in Suriname spreken is geschoeid op wetenschappelijke basis met een historie (uit de huidige andere databronnen kan gedistillerd worden dat er momenteel meer 100 miljoen mensen het sarnámi of althans varianten daarvan spreken). Afhankelijk van onder andere de geografische ligging, de klimaat en de tijd (de plaats) waar de Hindustanen zich bevinden (en voorheen bevonden) en de daaruit voortvloeiende leefgewoonten, welke zij zich eigen maakten of hebben gemaakt gedurende hun ontstaan en voortbestaan geven zij een beschrijving van hun culturele rijkdom en de verdere ontwikkeling aan (gerelateerd aan de tijd en omstandigheden). (De traditie binnen de Hindu cultuur is echter hetzelfde gebleven terwijl de kleurrijke invulling van het geheel is zich steeds gaan aanpassen aan de omstandigheden van de tijd).

Binnen de hindu cultuur is er steeds sprake van een stabiele cultureel besef op grond van de 'cultuurprovincie' godsdienst met als basis de filosofie, het begrip Dharm, de verschillende bijzondere geschriften van waaruit het Hinduïsme tot één van de grootste wereldculturen is gaan behoren, de taal Hindi (nu 1ste en 2de op de lijst van wereldtalen), enz.

Een ander deel van het verhaal is dat er op de Universiteit van Suriname van toen (periode ± 1979-1985 binnen de sociaal en economische faculteit), het Instituut voor Economische en Sociale Onderzoek was ondergebracht, afgekort IESO, thans IMWO geheten. Binnen dit onderzoeksinstituut was een zeer groot project in onderzoek: het project Taal en Taal gedrag van de multilinguale samenleving. Het Sarnámi, de Sránán tongo en het Surinaams Javaans waren bijzondere onderzoeksprojecten. Het projectonderdeel woordenboek Sarnámi-Nederlands/Nederlands-Sarnámi was op tafel. In Suriname werd de basis voor het Sarnámi als een der moedertalen werd gelegd.

In het kader hiervan was er veel wetenschappelijk onderzoek verricht zowel in Suriname als in Nederland en de resultaten daarvan door terzake deskundigen gepubliceerd.

Tijdschrift Bhásá publiceerde toen de resultaten met de verschillende culturele onderdelen.

In Nederland was de rol hiervoor weggelegd voor o.a. het blad Sarnámi en Aisá Samáchar.

In deze serie van De basis van het Sarnámi, de taal van de Hindustanen in Suriname zal Bhásá wederom de Sarnámi artikels (in delen) publiceren, welke zijn gehaald uit de periode 1983-1992 uit Bhásá, tijdschrift voor taal van toen, waarin verschillende deskundigen op het gebied taal en cultuur hun artikels publiceerden, waaronder **Dr. Th. Damsteegt** en **Dr. Jhan Adhin**. In die periode publiceerde de taalkundige **Moti Marhé** het Sarnámi byákan (elementaire gramatica van het sarnámi, 1985) om het geheel volledig te maken.

(Met enkele aanpassingen hier en daar worden de artikels in haar volledigheid gebuliceerd. De volgende delen over het Sarnámi is afkomstig van de sánskrit, Hindi en Sarnámi deskundige Dr. Theo Damsteegt).

De basis van het Sarnámi (het Sarnámi en het Hindi) door Dr. Th. Damsteegt

Het Sarnámi, de moedertaal van veel Surinaamse Hindustanen, is een van de vormen van wat we "emigranten-Hindi" zouden kunnen noemen. Vormen van Hindi die gesproken worden in gebieden waar het Hindi niet oorspronkelijk thuis hoort, maar "geïmporteerd" is door emigranten uit Noord India.

Onder Hindi wordt in dit verband verstaan het totaal aan talen en dialecten dat gebezigd wordt in een groot deel van Noord India, van **Rájasthán** in het westen tot en met **Bihár** in het oosten. Eigenlijk is het minder gewenst om de term Hindi zo te gebruiken, omdat sommige van de bedoelde talen en dialecten in structuur nogal afwijken van de taalvorm die standaard-Hindi genoemd wordt, maar dit gebruik is nu eenmaal gangbaar geworden.

Behalve in Suriname zijn er vormen van emigranten-Hindi op Mauritius, de Fiji eilanden, Guyana, Trinidad en andere gebieden, en sommige ervan zijn sinds een jaar of tien/twintig onderwerp van wetenschappelijk onderzoek, vooral in Amerika. Opvallend is dat geen van de vormen van

(wordt vervolgd)

Krishna Janamastmi en Rakshá bandhan

Het Hinduïsme is een leefwijze dat veel schoonheden inzicht herbergt. Het geloof dat zij belijden geeft vanaf het begin van de schepping aan, het ontstaan van de mens en de natuur. Hiernaast heeft zij alles zoveel mogelijk in 'balance' gebracht met elkaar. Hierdoor is er weinig ruimte voor enige vorm van conflict in de verschillende relaties.

De verschillende incarnaties van God is beschreven met het doel waarvoor de incarnaties bedoeld waren. Dit is namelijk een van de redenen waarom de geboorte van God Krishna met zoveel vreugde wordt gevierd, omdat HIJ in mens gedaante de **kwaad**, zijn oom 'KANS' zou vernietigen en ook de andere kwaden tegen de mensheid. Een ander feit is dat de factor 'mens' in haar verwantschap evenzo in balance is gebracht voor de harmonische sfeer in een gezin of een familie relaties is de kwestie broer en zus. Zo wordt de **relatie broer en zus** beschermd en met elkaar verbonden om altijd de bestaande relatie in stand te houden en te beschermen.

(vervolg) deel 2
van **Romaanse spelling van het Sarnámi**
(een beknopte uiteenzetting van de vastgestelde spelling)
(Bijlage, behorende bij de Resolutie van 15 juli 1986 no. 4562)

1. Uitgangspunten

1.1. Beginselen

1.1.1. Romanisering

Het Sarnámi is een taal met een eigen klanksysteem, dat uiteraard zeer veel overeenkomst vertoont met de Hindi-dialecten, die tot de vorming van deze taal hebben bijgedragen, voornamelijk Bhojpuri en Avadhi, en in geringe mate onder meer Braj en Khari-Boli.

Dit laatste dialect is intussen uitgegroeid tot het Standaard-Hindi, waarvan 2 laatste vormen in Suriname worden gebruikt (voornamelijk voor religieuze en culturele doeleinden), namelijk: Hoog-Hindi (gesanskritiseerd Hindi) en Urdu (verperzisch Hindi), welke in het Devnágri schrift (kortweg Nágri) resp. het Urdu-schrift (afgeleid van het Arabisch-Perzisch schrift) worden geschreven.

Van de genoemde dialecten bezitten vooral Avadhi en Braj sedert eeuwen een rijke literatuur (ook in Suriname bekend en hooggewaardeerd), welke traditioneel in het Nágri-schrift is geschreven, terwijl voor het khari-boli soms eveneens het Urdu-schrift is gebezigd. Ook voor het Sarnámi is – vooral in de beginfase van zijn literatuur (althans voor zover er teksten op schrift zijn gesteld) – van het Nágri-schrift gebruikt gemaakt. Ontwerpen van een geromaniseerde spelling van het Sarnámi houdt derhalve niet in het invoeren van een spelling in het latijnse schrift voor een schriftloze taal, doch het zo verantwoord mogelijk weergeven van de Sarnámi spraakklanken in Romaanse spelling. Daarbij – zal voor zover van belang – met de spelling van het Sarnámi in het Nágri-schrift, zomede met de spelling van het Hoog-Hindi en het Urdu, rekening dienen te worden gehouden. Trouwens, voor een nadere beschouwing van het Sarnámi – voor historische, linguïstische, literaire of andere doeleinden –

is kennis van het Nágri-schrift (eventueel van het Urdu-schrift) onontbeerlijk.

1.1.2. De eerste drie beginselen

Voor de spelling van het Sarnámi moeten in de eerste plaats drie beginselen – nl. Het fonologische, het economische en het praktische beginsel – als bijzonder belangrijk worden aangemerkt.

Het **fonologische beginsel** houdt in, dat elk foneem (betekenis-onderscheidende spraakklank) door een afzonderlijk grafeem (schriftteken) dient te worden weergegeven, en dat omgekeerd een grafeem steeds hetzelfde foneem weergeeft.

Het **economische beginsel** houdt in, dat een grafeem uit slechts één letter dient te bestaan, d.w.z. dat een foneem bij voorkeur niet door twee (of meer) Latijnse letters moet worden weergegeven.

Het **praktische beginsel** houdt in, dat het liefst geen diacritische tekens (d.w.z. tekens aan, op of onder een letter) moeten worden gebruikt, en – indien onvermijdelijk – dan een zodanig teken, dat het technisch gezien (bij het tikken en het drukken) geen noemenswaardige problemen oplevert.

1.1.3. Het vierde beginsel

Een ander beginsel, waarmee bij de spelling van het Sarnámi rekening dient te worden gehouden, is het **concordantie-beginsel**.

Dit beginsel houdt in, dat zo mogelijk dezelfde letters worden gebruikt voor de weergave van min of meer overeenkomstige klanken zowel in de overige Surinaamse talen (en andere relevante talen met een officiële spelling) als in het internationale Romaanse alfabet voor het Hindi (en overige relevante Indische talen) en in andere talen met een gestandaardiseerde Romaanse spelling. Ook houdt dit beginsel in, dat bij de spelling van het Sarnámi – voor zover nodig – aansluiting bij de spelling van het Standaard Hindi (in het Nágri- of het Urdu-schrift) wordt gezocht.

1.1.4. De overige drie beginselen

Tenslotte zal er, indien nodig en voor zover nuttig, nog met drie andere beginselen – nl. het **morfologische**, het **etymologische** en het **esthetische beginsel** – rekening dienen te worden gehouden.

Het **morfologische beginsel** houdt in, dat eenzelfde stam of voor of achtervoegsel zoveel mogelijk op dezelfde wijze moet worden geschreven (uniformiteitsregel), en dat op overeenkomstige wijze gevormde woorden ook op overeenkomstige wijze worden gespeld (analogie-regel).

Het **etymologische beginsel** houdt in, dat bij een keuze tussen 2 schrijfmogelijkheden doorslaggevende betekenis aan de vroegere vorm van het woord moet worden toegekend (afleidingsregel).

Het **esthetische beginsel** houdt in, dat een geschreven tekst een eenvoudige en leesbare (geen ingewikkelde) indruk moet maken, hetgeen erop neerkomt dat 'lelijke' en onrustige woordbeelden zoveel mogelijk dienen te worden vermeden.

1.2. Keuze bepaling

1.2.1. Compromis

De genoemde beginselen dienen natuurlijk als meer of minder belangrijke richtlijnen en niet als onveranderlijke gedragsregels te worden opgevat, daar toepassing van zelfs de eerste drie beginselen niet mogelijk is, zonder dat er zich tegenstrijdigheden voordoen, welke tot het maken van een keuze nopen, waarbij uiteraard de 'praktische hanteerbaarheid' een belangrijke rol zal dienen te spelen. Daar het Latijnse alfabet slechts 26 letters telt, terwijl het klanksysteem van het Sarnámi uit meer dan 40 fonemen bestaat, betekent een consequente toepassing van het fonologische beginsel (één foneem door één grafeem en omgekeerd), dat er met lettercombinaties (digrafen) en/of met diacritische tekens zal moeten worden gewerkt, hetgeen met het economische beginsel (niet meer dan één letter voor een foneem) resp. het praktische beginsel (geen diacritische tekens) in strijd is.

Het is dan ook duidelijk, dat elke geromaniseerde spelling van het Sarnámi een compromis zal moeten inhouden. Maar wel dient als eis te worden gesteld, dat de uiteindelijke keuze van een bepaalde orthografie duidelijk wordt gemotiveerd (1).

(1) Een uitvoerige motivering is gegeven in het rapport van de 'Spellingscommissie Sarnámi', getiteld: *Romaanse Spelling van het Sarnámi (Paramaribo, 1 december 1984)*.

(wordt vervolgd)

**De de Sociale Culturele en Sport
Vereniging (S.C.S.V.) Param-Anand ruim
30 jaar
en
de Shri Radha Krishna Mandir
aan de Tout Lui Fautweg 31a viert haar
3de verjaardag**

*Bij de dandyá rátri worden veel kinderen en jeugdigen
betrokken. Omdat zij cultureel en educatief bewust
gemaakt worden, om goed te kunnen functioneren in de
maatschappij.*

**Slogan van de organisatie:
'Dharmo Rakshati Rakshitaha'
Bescherm Dharm en Dharm zal u Beschermen**

Op 15 oktober 2012 bestaat de Sociale Culturele en Sport Vereniging (S.C.S.V.) Param-Anand, gevestigd aan de Tout Lui Fautweg 31a, 30 jaar. Sinds haar oprichting in 1982 heeft zij zich ten doel gesteld het behartigen van sociale-, culturele- en sport belangen van haar leden en sympathisanten. Wat als een 'kleine buurtorganisatie' begon groeide uit tot een belangrijke organisatie van de omgeving, die niet meer weg te denken is uit de samenleving. Na jaren intensief sociaal, cultureel en religieuswerk, kon op 13 augustus 2009 de **Shri Rádha Krishna Mandir** aan de Tout Lui Fautweg opengesteld worden voor de gemeenschap. De vaste activiteiten waarmee de organisatie zich bezighoudt zijn, o.a.: reguliere tempeldiensten ('s vrijdags), Hindilessen, bevordering van spirituele ontwikkeling middels lezingen en meditatie cursussen, ramáyán-, khanjri-, cautál- en bhajanang, bevordering van het traditioneel zang, muziek en dans, dándiyá-rátri tijdens navrátri, gezondheidsvoorlichting en educatie. De organisatie houdt zich ook bezig met educatieve trips.

Verspreid over de periode van een jaar ontplooit de organisatie diverse activiteiten in het kader van de viering van heugelijke feiten. Van 7-10 augustus 2012 hield zij een 4-daagse jag (Shri Krishna Lilá Kathá). Hiernaast organiseerde zij diverse educatieve trips voor kinderen van de buurt, een tekenwedstrijd, een sportdag, een wandel- en gezondheidsloop ('padyátrá') en een Baiṭhak-gáná Milan ter afsluiting van hun feestprogramma.

Het huidig bestuur bestaat uit de volgende personen.

De bestuursleden zijn:

Voorzitter: Dhr. O. Baktawar

Ondervoorzitter Dhr. P. Pirthipal

Secretaris Mevr. G. Ramnandanlal-Bansradj

Penningmeester Dhr. W. Bisoen

Commissarissen:

Dhr. Ramlal (logistieke zaken)

Dhr. R. Lachman (materiële zaken)

Dhr. Pt. D. Chinnoe (spirituele zaken)

(Drs. Baktawar Sarwan, voorzitter Jongerenraad)

Shri Radha Krishna Mandir Tout Lui Fautweg 31a

Dag der Inheemsen in Suriname

Tot de Inheemsen vormen de stam der Karaiben en Arowakken (kuststreek), de Akoerio, de Trio en de Wajana (dieper in het binnenland. In het verleden kenden we ook de stam der Warau. Er zijn ook leden van andere stammen merkbaar, zoals: Wajampi, Emerillion en Katuwena. Uit de oude data worden deze indiaanse stammen onderscheiden in benedenlandse en bovenlandse Indianen. Het onderscheid wordt voornamelijk gemaakt op basis van de taal, de cultuur en de gewoonten.

De Arowakken spreken een Arowaakse taal, terwijl de Akoerio, de Trio, de Karaiben en de Wajana een Karaibische taal, die wel van elkaar verschillen. Bekend is dat bij de ontdekking van Suriname door Europese veroveraars, er vredes accoord werd ondertekend door o.a. Aerssen van Sommelsdijk.

*een prachtig stand-
beeld herinnert ons
aan de oorspronke-
lijke bewoners van
Suriname te Albina*

Van hun aantallen en
bedreiging
(internationaal)
werden de indiaanse
stammen over de
Hele wereld
beschermd

Wij moeten de rijke inheemse culturen en tradities koesten en waarderen voor de geschiedenis van Suriname en tot ons eigen cultuur maken. Hierdoor kan Suriname een rijke culturele erfgood presenteren aan de wereld.

Sinds 9 augustus 2006 kennen de inheemsen ook een nationale vrije dag. Deze dag wordt vooral en samen met de Javaanse immigratie herdacht.

De herdenking van de Javaanse Immigratie

De General Assembly van de Verenigde Naties (VN) nam in 1994 het besluit om 9 augustus van elk jaar als de Internationale Dag van de Inheemsen in de wereld vast te stellen. Samen met 9 augustus viel ook de komst van de eerste Javaanse immigranten in Suriname aan. Op deze dag in 1890 kwamen 44 immigranten uit Java met het stoomschip *Prins Willem II*. Vanaf 2004 werd er op *regelmatige basis* de dag der Javaanse immigratie gevierd in Suriname.

Op 7 augustus jl. **organiseerde VHJI** een bijzondere lezing in in het Sana Budaya gebouw in verband met de herdenking van de Javaanse immigratie in Suriname.

Hindustaanse geschiedenis in Suriname (Jan S. Soebhag)

De onmenselijke toestanden tijdens de Hindustaanse immigratie.

Op zondag 29 juli 2012 was het 110 jaar geleden dat op de plantage Mariënborg een opstand uitbrak onder de contractarbeiders. Deze oproer, in 1902, was het gevolg van de onmenselijke toestanden waarmee de Hindustaanse- en de Javaanse contractarbeiders zich niet mee konden verenigen, waaronder de zeer lage lonen voor hun arbeidsprestatie en de zware straffen die zij ondergingen tijdens de Hindustaanse immigratie 1873-1916.

De concentratie voor de zware arbeid was het gevolg van o.a. de daling van de suikerprijs op de wereldmarkt en de concurrentiestrijd met de beetwortelsuiker.

De gezagvoerder op de plantage Mariënborg en omgeving concentreerde zich op de productie van suiker om hiermee op de wereldmarkt te kunnen concurreren.

Volgens Dr. Radjinder Bhagwanbali in 'Tetary de Koppige(1), concentreerde de NHM (Nederlandse Handels Maatschappij) zich zwaar op de verlaten Suikerplantages (na de afschaffing van de slavernij in 1863) in het district Commewijne, waaronder de Mariënborg en de overige omliggende plantages om de plantages in haar oude glorie terug te brengen.

In een geheim rapport verklaarde de dienstdoende Brigadier(2), hoe de Hindostaanse immigranten tijdens hun contract periode gestraft werden. Bij de minste en geringste poging tegen het gevoerd beleid van de gezagvoerder James Mavor werden de Hindostaanse arbeiders als volgt gestraft:

De methode werkte als volgt (3) en het geschiedde door het sluiten van 2 gevangenen aan een en dezelfde stang met ijzeren beugels aan de beenen; vervolgens worden de handen aan een kettingboei gesloten, na deze eerst om de stang waar de beenen aan zitten te hebben gedaan, zodaat de delinquenten nu naast elkaar en kruiseling den nacht in zittende houding (half tot drie kwart naakt) moeten doorbrengen'.

Jaarlijks herdenken duizenden mensen het feit dat op Mariënborg in het district Commewijne massa moord heeft plaats gevonden en dat 24 personen van zowel de Hindustaanse als de Javaanse contract-arbeiders het leven heeft gelaten op 30 juli 1902. Dit jaar was het precies 110 jaar geleden. Zowel de vertegenwoordigers van de Surinaamse overheid als buitenlandse diplomaten gedenken deze onmenselijke gebeurtenissen. Dit is een zwarte bladzijde in de geschiedenis van Suriname gepleegd door Nederlandse nazaten.

De brigadier vervolgde met een verklaring hoe de straffen tegen de contractarbeiders te beleven waren. **'Het ophopen van een groot aantal mensen in een betrekkelijk klein vertrek, zonder behoorlijke ventilatie; het kromsluiten in de boeien den gehele nacht in eene zittende houding, met twee aan een stang, zoodat als de een zich beweegt, de andere door de boeien aan de armen en beenen wordt gekwetst; hen daardoor te beletten zich tegen mieren, moskieten, mompieren en andere stekende insecten te weren, is het toestand die aan het onmenselijke grenst'.**

Dr. bhagwanbali schrijft in zijn boek 'Tetary, de Koppige', dat het strafstelsel gedurende de gehele immigratieperiode in 'volle glorie' bleef bestaan.

'Suriname was het enig land waar Hindostaanse arbeidsmigranten voor een hongerloon moesten ploeteren, waren zoveel opstanden tegen de schandalige praktijk van de contractarbeid als in Suriname'.

De immigranten hebben keer op keer getracht te praten om hun onmenselijke toestand te bespreken, echter mocht hun streven niet baten. Uiteindelijk kwam het op opstanden van de contrac tarbieders op de verschillende plantages, waaronder Alliance en Mariënborg. In 1884 vond de opstand plaats op Zoelen (de leider was Mathura) en Zorg en hoop (de leider was Ramjane).

Om hun superioriteitsgevoel te laten zegeviereren, hanteerden de Hollanders alle middelen om de Hindostaanse contractanten te onderdrukken en hen tot de koelislaf te maken. Op 30 juli 1902 demonstreerden de Hollanders wederom hun macht door een massamoord te plegen, waarbij 24 personen hun leven lieten.

Bron:

Dr. R. Bhagwanbali, Tetary de Koppige, het verzet van de Hindoestanen tegen het indentured Labour System in Suriname, 1873-1916, uitgever, Amriet 2011, Den Haag. ISBN: 978-90-74897-63-1

Voetnoten

- (1) Dr. R. Bhagwanbali, Tetary de Koppige, het verzet van de Hindoestanen tegen het indentured Labour System in Suriname, 1873-1916, p. 100
- (2) idem, pag. 105, geheimrapport van 12 maart 1891
- (3) idem p. 106